

Göran Ericsson • Thomas A. Heberlein

Fyra av fem svenskar stöder jakt

- En brevundersökning bland drygt 1 000 slumpmässigt utvalda svenskar visar att stödet för jakt inte har förändrats under de senaste 20 åren. I början av 2001 var 80 procent av svenskarna positiva till eller accepterade jakt. Motsvarande siffra 1980 var 72 procent.
- Nyttokomponenter, naturvård och kött, är viktiga för vad svenskarna tycker om jakt. Om motivet är spänning och avkoppling är stödet för jakt lägre. En majoritet av svenskarna, 84 procent, anser att jakt bidrar till att upprätthålla balansen i naturen och 76 procent anser att jakt är en viktig tradition på landet.
- Överlag är det allmänna intresset för vilt mindre idag än för tjugo år sedan, men stödet för viltvård är starkare.
- Sju av tio svenskar har minst en nära vän som jagar och 13 procent av svenskarna lever i ett hushåll med minst en jägare. Sju av tio svenskar använder kött från vilt i hushållet minst en gång per år.

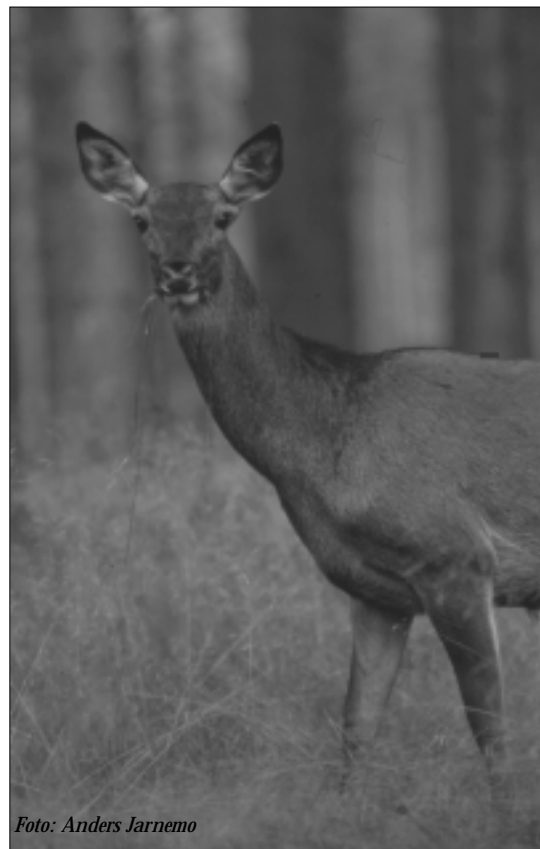

Foto: Anders Jarnemo

bild 1. Allt vilt är fredat i Sverige, men om det finns tillräckligt många individer av en art tillåts jakt. Bilden visar en kronhjort i Skåne.

I Sverige har vi bestämt att alla vilda däggdjur och fåglar kallas vilt. Jakt är det vanligaste sättet att sköta eller reglera antalet vilda djur och jaktlagen bestämmer hur jakten ska gå till. Den grundläggande principen är att allt vilt är fredat i Sverige, men om det finns tillräckligt många individer av en art eller om det finns andra starka skäl, till exempel att vilda djur orsakar problem eller skador, tillåts jakt. Förutom skötsel och naturvårdande aspekter så är jakt också en källa till rekreation, en del av vår kultur och en viktig inkomstkälla. Till exempel så bidrar kött från älg och andra hjortdjur med en betydande andel till allt det kött som vi i Sverige äter.

I detta nummer av Fakta Skog presenterar vi en undersökning om svenskarnas inställning till vilt och jakt. Undersökningen ingår i ett större forskningsprojekt som syftar till att kartlägga svenskarnas attityder till jakt och vilka bakomliggande faktorer som påverkar denna inställning. Projektet kommer att slutrapporteras under 2003.

Förändrade attityder till jakt?

En stor nationell attitydundersökning om vilt och jakt genomfördes

1980. Vi har i vår undersökning, som vi gjorde år 2001, upprepat några centrala frågor om jakt från 1980. Vi ville se om det har skett någon förändring i svenskarnas inställning till jakt under de senaste tjugo åren och skickade därför ut en brevundersökning till drygt 1 000 svenskar.

Inställningen till jakt fortsatt positiv

Vår undersökning visar att inställningen till jakt och jägare inte har förändrats sedan 1980 (tabell 1). Svenskarna är i dag minst lika positiva till jakt som för drygt 20 år sedan. Centralt för svenskarnas acceptans av jakt och jägare är nyttokomponenten. Svenskarna tycker att det är helt acceptabelt att jaga för köttets skull. Motiv som att man jagar för spänning eller avkoppling har däremot inget starkt stöd.

Om jakt begränsar människors möjligheter till att vistas i skog och mark kan man tänka sig att inställningen till jakt blir mindre positiv. Av de som besvarade frågorna 2001 sa 68 procent att jakt i deras hemtrakter aldrig hindrat dem från att gå ut i skogen, 1980 var motsvarande siffra 67 procent. Dock verkar inte svenskarna uppleva jakt i sin närhet som ett stort

hinder. Om det hade varit fallet borde man ha varit mindre positiv till frågor om jakt, jägare och jaktutövning.

Tvärtemot vad många svenskar som följer den allmänna debatten i tidningar, radio och TV kanske tror, så pekar vår undersökning på att den svenska befolkningen kanske till och med är mer positiv till jakt i dag än för 20 år sedan. Vår slutsats är att en del intressegrupper – både för och emot jakt – i dag troligen är mer aktiva i debatten utan att det hittills har avspeglats i det allmänna opinionsläget. En del av grupperna kanske nu också intar en något mer polariserad ståndpunkt än tidigare, en ståndpunkt som i bland kan resultera i ett anti-jakt beteende.

I en annan undersökning (parallellt genomförd med denna, till 600 jägare) svarade 7 procent av jägarna att deras jakt någon gång störts av grupper eller personer som är mot jakt.

Socialt nätverk viktigt

Vår undersökning visar att det inte är säkert att den ökande uppmärksamheten verkligen resulterar i att inställningen till jakt och besläktade frågor förändras den närmaste ti-

TABELL 1. Under januari och februari 2001 tillfrågades 1037 svenskar om sin inställning till jakt. I undersökningen, som utgjordes av en brevundersökning, ställdes tretton frågor om jakt, jägare och jaktutövning.

	Positiva (%)	Negativa (%)
Vilken är din grundinställning till jakt? ¹	81	19
	Stödjer (%)	Tar avstånd (%)
Vilken är din inställning till jakt		
- utövad av naturfolk som eskimåer och indianer?	93	7
- på älg, hjort och rådjur, om anledningen är att få spänning och avkoppling?	35	65
- på älg, hjort och rådjur, om anledningen är att få avkoppling och kött?	67	33
	Instämmer (%)	Tar avstånd (%)
Jakt bidrar till att upprätthålla balansen i naturen.	84	16
Jakt är en viktig tradition på landet.	76	14
Jag tycker inte om människor som jagar.	23	77
Jag ser inget större fel med att man jagar för köttets skull så länge djuret inte är utrotningshotat.	76	24
Alla former av jakt för spänning och avkopplings skull är grymt mot djuren.	62	38
Jägare struntar ofta i säkerhetsregler.	23	77
Jägare är väl utbildade och följer jaktbestämmelserna.	77	23
Jägare skadar ofta djur som sedan dör en långsam och smärtsam död.	33	67
De flesta jägare är väl förberedda innan de ger sig ut på jakt.	82	18

¹ Från Norling m fl. 1981.

Tretton procent av svenskarna lever i ett hushåll med minst en jägare.

den. När vi gjorde en fördjupad analys av varför de tillfrågade är positivt inställda till jakt visade det sig vara fyra faktorer som påverkade inställningen till jakt, nämligen;

- om man haft kontakt med jakt och jägare
- allmän djursyn
- ålder
- inkomst.

Det sociala nätverket som en person ingår i är den faktor som starkast påverkar den samlade inställningen till jakt. Det blir extra viktigt för de som inte har egna, direkta erfarenheter av jakt och vilt.

Vilka kontaktytor finns det då som kan förklara vad man tycker om jakt? För att förstå det frågade vi om man levde i ett hushåll med någon som jagar, hur stor andel av deras närmaste vänner som jagar, och om man själv jagat någon gång. Tretton procent av svenskarna lever i ett hushåll med minst en jägare. Vidare angav 69 procent att ett fåtal eller flera av deras närmaste vänner jagar. Återstår tre av tio svenskar som inte har någon jagande vän i sin närmaste sociala omgivning. En av fem svenskar anger att de någon gång jagat.

Den allmänna synen på djur påverkar också vad man tycker om jakt. Personer med en dominerande humanistisk djursyn ("man ser djur mer

som individer") var mindre positiva till jakt liksom de med en dominerande moralisk djursyn ("motsätter sig att man utnyttjar eller skadar djur"). Det var inte förvånande att personer med utilitaristisk ("praktisk, användarvänlig syn på djur, ok att använda djur för människans syften") djursyn var mer positiva till jakt.

Med stigande ålder var man också mer positiv till jakt än yngre personer. Vi kan anta, men det är långt ifrån säkert, att den mer positiva inställningen bland äldre åldersklasser inte beror på att människor blir mer positiva när de blir äldre. Deras attityd till jakt formades snarare under en period då samhällets allmänna inställning till utnyttjande av djur var mer positiv än i dag.

När dagens äldre ersätts av åldersklasser som format sina attityder under en mer djur- och naturvänlig era kan också äldre människors attityd till jakt komma att bli mer negativa. En sådan effekt borde dock ha märkts redan mellan 1980 och 2001, men så är inte fallet.

Den första stora förändringen vad avser synen på djur i Sverige bör ha skett redan under perioden 1960-1990 då miljörörelsen hade stor påverkan på samhällsdebatten. Under 1960-talet fridlystes flera arter som det tidigare hade varit tillåtet att jaga.

Med ökande inkomst var man också mer positiv till jakt. Varför det är så är ännu inte klarlagt.

Många svenskar använder viltkött i hushållet

Om man är positiv till jakt kan det leda till att man gör olika saker som har koppling till jakt. Det starkaste beteendet kan vara att man deltar i en jakt och slutligen löser jaktkort (den statliga viltvårdsavgiften). Av hela den svenska befolkningen löser drygt tre procent den obligatoriska statliga viltvårdsavgiften varje år. Det är dock lite missvisande att relatera de som löser viltvårdsavgiften till hela befolkningen eftersom lagar och regleringar förhindrar exempelvis att personer under 18 år innehar vapen. Dessutom finns det andra saker som gör att man inte kan jaga. Man kanske inte har tillgång till jaktmark eller kanske finns det andra praktiska hinder som gör att man inte kan jaga.

Om vi relaterar antalet jägare till den del av befolkningen som faktiskt kan jaga med hänsyn till ålder är ungefär fem procent av befolkningen jaktkortslösare. Det är betydligt färre än de 20 procent som anger att de någon gång jagat. Det kan till exempel bero på att man deltagit i en jakt som observatör, eller att man tidigare jagat men inte längre gör det.

Det beteende som en positiv inställning till jakt kanske enklast leder till är att man använder kött från vilt i hushållet. Viltkött finns i dag i de flesta butiker, och eftersom en stor del av svenskarna faktiskt känner någon som jagar så är det inte så svårt att få tag i viltkött. 1980 sa 63 procent av svenskarna att de använde kött från vilt i hushållet minst en gång per år, nu 2001 var den siffran 70 procent.

Starkare stöd för viltvård idag

Så många som 84 procent av svenskarna svarade 2001 att de var ganska eller mycket intresserade av att vara i skog och mark. För tjugo år sedan var den siffran ännu högre, 92 procent. Trots att intresset för skog och mark har minskat något, så har inte inställningen till jakt förändrats och för mer än hälften av svenskarna

(62 procent) är det viktigt att det finns vilt där de bor. Det är en minskning med 20 procent från 1980 då hela 92 procent tyckte att det var viktigt med vilt där de bor.

Trots att intresset för vilt minskat anser 91 procent av svenskarna att det är angeläget att bevara de viltarter i närmiljön som man oftast kommer i kontakt med, till exempel älg, rådjur, hare och fasan. Man anser också att det är angeläget att gynna de ur ekonomisk synvinkel mest betydelsefulla viltarterna som till exempel älg, rådjur och fälthänsel. Slutligen anser 59 procent (oförändrat sedan 1980) att det är mycket eller ganska angeläget att hålla nere vissa rovdjursarter och deras skadeverkningar på övrigt vilt.

Det är viktigt att veta vad svenskarna tycker om jakt

Svenskarnas inställning till jakt påverkar framtiden för jakten och dess utformning. Inställningen påverkar också jaktens ställning i samhället som en del av naturvården, som en källa till rekreation och som ett bidrag till folkhushållningen. Skötseln av vilda populationer påverkas också av den allmänna inställningen till jakt.

Om vi bättre förstår svenskarnas inställning till hur och varför man jagar vilda djur medför det bättre förutsättningar för bevarande och ett hållbart utnyttjande av naturresurser som vilt. Varför människor tycker

som de gör om jakt är ofta en komplex fråga. Attityden till jakt kan påverkas av olika sociala faktorer (till exempel av inflyttningen från landet till stan, av vilket arbete man har), psykologiska faktorer (till exempel den allmänna inställningen till djur och natur) och egna erfarenheter.

I utländska undersökningar har man till exempel sett att människor med övervägande humanistisk djursyn är mindre positiva till jakt än de med moralisk djursyn.

Trots att bara 5 procent av den svenska befolkningen mellan 16 och 65 år är aktiva jägare är jakt, jägare och vilt något som många kommer i kontakt med, och också känner ett stort engagemang för.

Det är möjligt att media i dag oftare rapporterar om konflikter inom djur och naturområdet, där jakt och jaktutövning är en del, men också om jakten som upplevelse, som något spännande och fascinerande. Tillgången till vilt har ökat sedan 1980, så fler kan jaga och få tillgång till viltkött. Dessutom infördes jägarexamen, en grundläggande teoretisk och praktisk utbildning för alla jägare, 1985 och idag finns det krav på att man alltid ska ha tillgång till hund för eftersök av eventuella skadade djur vid jakt. Alla dessa faktorer bör ha bidragit till att inställningen till jakt i Sverige idag är lika positiv som för tjugo år sedan.

Läs mer

Ericsson, G. och Heberlein, T. Attityder till varg och vargjakt i Sverige. *SLU kontakt* 14. 2002.

Heberlein, T.A., Willebrand T. 1998. Attitudes towards hunting across time and continents: The United States and Sweden. *Game Wildlife Biology* 15: 1071-1080.

Kellert, S.R. 1996. The value of life: Biological diversity and human society. *Washington: Island press.*

Norling, I., Jägnert, C. och Lundahl, B. Viltet och allmänheten. I Vilt och Jakt. Sociala och ekonomiska värden. *Jordbruksdepartementet. Ds Jo* 1981:5.

Naturvårdsverkets hemsida:
www.naturvardsverket.se

Ämnesord

Attityder, ekologi, jakt, livsmedel, rovdjur, Sverige, vilt, viltvård

Författare

FD *Göran Ericsson* forskar om älg, betning, asp samt mänskliga aspekter av nyttjande av naturresurser. Han är också verksam inom forskningsprogrammet FjällMistra och är under 2001–2002 knuten till den landsbygdssociologiska institutionen vid University of Wisconsin-Madison, USA.

Adress: Institutionen för skoglig zooekologi, SLU, 901 83 Umeå.

Tel: 090-786 74 35

E-post: Goran.Ericsson@szooek.slu.se

Professor *Tom Heberlein* är sociolog inriktad på landsbygds- och naturresurfrågor. Tom har verkat i Sverige sedan 1996. För närvarande är han adjungerad professor vid det europeiska turimsforskningsinstitutet (ETOUR) och verksam inom FjällMistra.

Adress: Department of Rural Sociology, 1450 Linden Drive, University of Wisconsin-Madison, Madison WI, 53706, USA.

Ansvarig utgivare:
Redaktör:

Internet:
Prenumeration och lösnnummer:

Prenumerationspris:
Tryck:

Göran Hallsby, SLU, institutionen för skogsskötsel, 901 83 Umeå
Lotta Möller, SLU Informationsavdelningen, Box 7077, 750 07 Uppsala
Telefon: 018-67 15 23 • Telefax: 018-67 35 20
E-post: Lotta.Moller@info.slu.se
www.slu.se/forskning/fakta
SLU Publikationstjänst, Box 7075, 750 07 Uppsala
Telefon: 018-67 11 00 • Telefax: 018-67 35 00
E-post: Publikationstjanst@slu.se
320 kr + moms
SLU Repro, Uppsala 2002
ISSN 1400-7789 © SLU